

Orijinal araştırma-Original research

Term ve preterm bebek annelerinin bebeklerini algılama durumları

Perception of term and preterm babies by their mothers

Gülay Manav, Ferda Yıldırım

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı (Arş. Gör. G. Manav), Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, TR-34865 İstanbul, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı(Yrd. Doç. Dr. F. Yıldırım), Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, TR-58140 Sivas

Özet

Amaç. Term ve preterm bebek annelerinin bebeklerini nasıl algıladıklarını ve bu algıyı etkileyen faktörleri belirlemektir. **Yöntem.** Araştırmanın örneklemini 67 term, 41 preterm primipar bebek annesi oluşturmuştur. Tanıtıcı anket formu ve Yenidoğanı Algılama Ölçeği kullanılarak elde edilen veriler yüzdelik, Ki-kare ve iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testleri ile değerlendirilmiştir. **Bulgular.** Preterm bebek annelerinin bebeklerini daha negatif algıladıkları, doğum öncesi bilgi almamanın negatif algılamaları ve bebeğin istedik cinsiyette doğmasının pozitif algılamaları artırdığı bulunmuştur. Her iki grup arasındaki eğitim durumu, bebek bakımı konusunda yardımcının olması, doğum öncesi bilgi alma durumu ve annelerin bebeklerini kucaklarına alma zamanları yönünden istatistiksel fark anlamlıdır. **Sonuç.** Bebeklerin preterm doğması anneleri tarafından negatif algılanmalarını etkilemektedir.

Anahtar sözcükler: Preterm-term bebek, bebeğin algılanması

Abstract

Aim. The aim of this study was to define how term and preterm baby mothers perceive their babies and the factors affecting this perception. **Method.** The sampling of research included 67 term and 41 preterm primiparous mothers. The data derived by using introductory survey form and Neonatal Perception Scale has been evaluated through percentage, Chi-square and t tests. **Results.** It has been found that preterm baby mothers perceived their babies more negative, that not receiving information before delivery raised negative perception and that the baby who was born with desirable gender raised positive perception. Between either of the two groups, the statistical difference is significant with regards to education, having a helpmate for baby care, the state of receiving information before delivery and the time of mothers' embracing their babies. Those babies' preterm birth affects their positive perception by their mothers. **Conclusion.** The negative perception of mothers were influenced by the preterm birth of their babies.

Keywords: Preterm- term baby, perception of baby

Geliş tarihi/Received: 17 Temmuz 2009; **Kabul tarihi/Accepted:** 7 Nisan 2010

İletişim adresi:

Arş. Gör. Gülay Manav, Hemşirelik Bölümü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, TR-34668 İstanbul. E-posta: gulaymanav@yahoo.com

Giriş

Doğum sonu ilk günlerde başlayan anne-bebek etkileşimi daha sonraki gün/ay ve yıllarda oluşacak anne-bebek ilişkisinin temelini oluşturur. Annenin bebeği algılaması ile başlayan bu etkileşim doğum öncesi dönemde başlayıp doğum ve doğum sonu dönemde

de devam etmektedir [1, 2]. Doğum sonu dönem annenin bebeği ile yakınlık kurmaya en çok istekli olduğu dönemdir. Annenin bebeğini görmesi, ona dokunması ve onunla etkileşimi başlatması bebeğini algılamasını olumlu etkiler [3]. Doğum sonrası dönemde algılamayı hem anneye hem de bebeğe ait pek çok faktör etkileyebilir [4-6]. Algılamayı etkileyen faktörlerden biri bebeğin preterm olmasıdır. Preterm bebek annesi, sağlıklı bir bebek doğuramamaktan dolayı bir başarısızlık ve güvensizlik içinde olabilir, bebeği ile etkileşime girmeyi reddedebilir. Kendine güvende azalma ve beklentilerinin karşılanmaması bebeğin negatif algılanmasına neden olabilir [2, 8-10]. Yapılan çalışmalarda preterm bebeği olan annelerin, bebeklerine daha geç dokundukları, onu görmeyi geciktirdikleri ve kucaklarına geç aldıkları, bebeklerinin kendilerinin olduğunu algılamakta zorluk çektikleri ve annenin bebeğini term bebeğe göre negatif algıladığı belirtilmektedir [2, 6, 8]. Ayrıca preterm bebeklerin gereksinimlerini ifade etme yollarının zayıf olmasının da anne ile bebek arasında olumsuz yönde etkileşime neden olduğu bilinmektedir [7]. Annede bebeğine ait olumlu algılar gelişmesinin, anne bebek ilişkisinin niteliğine ve bebeğin büyüme ve gelişmesine katkısı oldukça önemlidir. Annenin bebeğine ilişkin algıları pozitif yönde gelişmez ise anne hem kendisinin hem de bebeğinin sağlığını riske atacaktır. Normal bebek bakımı ve beslenmesi yavaşlayacağı veya gecikebileceğinden bebeğin büyümesi yavaşlayacak ve gecikecektir [11]. Bu nedenle annenin yenidoğanı algılaması belirlenerek, anne bebek ilişkisi için risk yaratan durumlar erken evrede tespit edilip, aralarındaki etkileşim bağları güçlendirilebilir [2]. Anne bebek etkileşiminin gelişiminde en önemli konumda olan yenidoğan hemşireleri anne ve bebeklere zaman ayırarak bebeğin davranışları, bu davranışları annelerin nasıl yorumlayacağı nasıl tepki vereceği konusunda destekleyici, danışmanlık edici ve eğitici rolde olmalıdırlar [12]. Balcı ve ark. [1]'in belirttiğine göre, Pek hemşirelerin, annelerin bebeklerine karşı gösterdikleri yaklaşımı sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmeleri için anneye bebek arasındaki normal etkileşim sürecini ve doğumdan sonraki günlerde olumlu anne-bebek etkileşiminin başlatılmasından sorumlu olduklarını bilmeleri gerektiğini ifade etmektedir [1]. Anne bebek arasındaki etkileşimi başlatmak için anne ile bebeğinin doğumdan hemen sonra birlikteliklerinin sağlanması gerekmektedir [13].

Gereç ve Yöntem

Karşılaştırmalı tanımlayıcı olan bu araştırma, Sivas ili Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Araştırma ve Uygulama Hastanesi Yenidoğan Ünitesi ve Kadın Doğum Servisleri ile Sivas Numune Hastanesi Yenidoğan Ünitesi ve Kadın Doğum Servislerinde yapılmıştır. Araştırma evrenine ilgili hastanelerin Yenidoğan Üniteleri ve Kadın Doğum Servislerinde yatan term ve preterm bebeklerin anneleri alınmıştır. Sivas Numune Hastanesinde ve 36 preterm ve 98 term bebek de Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Araştırma ve Uygulama Hastanesinde Temmuz-Ekim 2007 tarihleri arasında, 97 preterm ve 419 term bebek doğmuştur. Örnekleme ilgili hastanelerde yatan term ve preterm bebeklerin annelerinden ilk doğumunu yapan, fiziksel ve ruhsal sorunu olmayan, en az ilköğretim mezunu, Sivas il merkezinde ikamet eden ve araştırmaya katılmaya gönüllük gösterenler alınmıştır. Yenidoğan için vaka seçim kriterleri olarak da bebeğin 35-37 haftalık preterm olması, preterm bebeğin ek bir sağlık sorunu olmaması, preterm bebeğin Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde yatmaması, term bebeklerin sağlıklı olması olarak belirlenmiştir. Örnekleme Temmuz 2007- Ekim 2007 tarihleri arasında yatan primipar 41 preterm bebek annesi ve primipar 67 term bebek annesi oluşturmuştur. Araştırma verileri literatür doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilen “Anne Bilgi Formu” ve “Yenidoğanı Algılama Ölçeği I ve II” kullanılarak toplanmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen “Anne Bilgi Formu” annenin sosyodemografik özelliklerini ortaya çıkaracak şekilde hazırlanmış olup 26 maddeden oluşmaktadır. Broussard ve Hartner [14] tarafından 1971 yılında geliştirilen Yenidoğanı Algılama Ölçeği I ve II (Neonatal Perception Inventory)’nin amacı, annelerin bebeklerini algılama durumlarını ölçmektir. Ölçme sonucunda annenin bebeği ile ilgili beklentilerindeki ve bebeğiyle ilişkilerindeki var olan problemler saptanarak, ileride emosyonel bozukluğu olabilecek riskli bebekler

tanımlanır. Ölçeğin geçerlilik güvenirlik çalışması, ülkemizde S. A. Balcı [2] tarafından 1997 yılında yapılmıştır. Annenin bebeğini algılama puanının elde edilmesinde; “Herhangi bir Bebek Formları”ndan elde edilen toplam puanlarından, “Sizin Bebeğiniz Formları”nın toplam puanı çıkarılır. Elde edilen toplam 0 puan ve altı ise negatif algılama; 0 puan üzeri ise pozitif algılama olarak kabul edilmektedir. Yenidoğanı Algılama Ölçeği’nden elde edilecek veriler ölçek yönergesi doğrultusunda araştırmacı tarafından elde hesaplanarak “annenin bebeğini algılama puanı” elde edilmiştir. Daha sonra veriler bilgisayar ortamında istatistiksel testlerle değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde yüzdellik ki-kare testi ve iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya alınan preterm ve term bebek annelerinin sosyodemografik özellikleri incelendiğinde her iki gruptaki annelerin benzer oldukları bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 1. Preterm ve term bebek annelerine ilişkin sosyodemografik özelliklerin dağılımı.

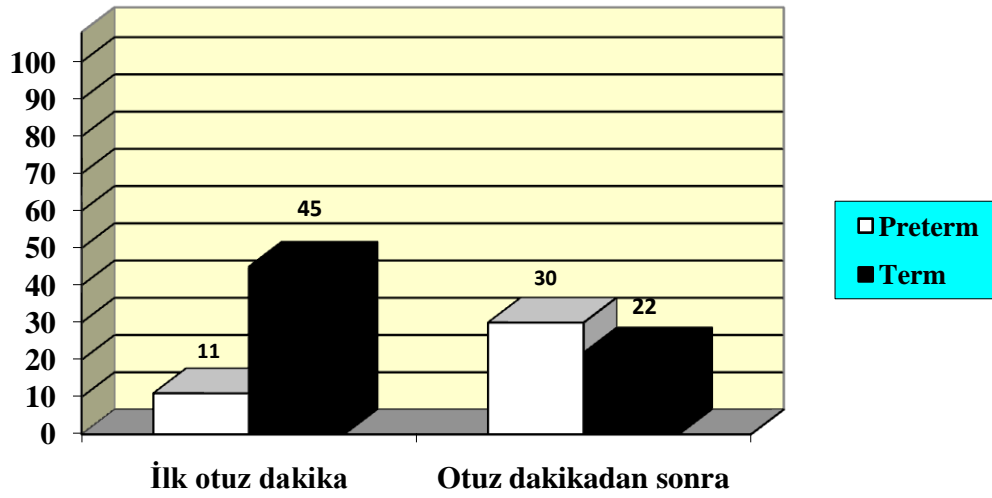
Demografik Özellikler	Term n=67 (%)	Preterm n=41 (%)	Sonuç
Yaş (yıl)			
18-23 arası	46 (68,7)	30 (73,2)	$\chi^2=0,24$
24 ve üzeri	21 (31,3)	11 (26,8)	p=0,68
Çalışma Durumu			
Çalışıyor	10 (14,9)	4 (9,8)	$\chi^2=0,60$
Çalışmıyor	57 (85,1)	37 (90,2)	p=0,43
Ekonomik Durum			
Geliri giderine eşit	47 (70,1)	29 (70,7)	$\chi^2=0,04$
Geliri giderinden az	20 (29,9)	12 (29,3)	p=0,94
Sosyal Güvence			
Var	61 (91)	34 (82,9)	p=0,23
Yok	6 (9)	7 (17,1)	
Aile Tipi			
Geniş aile	40 (59,7)	26 (63,4)	$\chi^2=0,18$
Çekirdek aile	27 (40,3)	15 (36,6)	p=0,70
Eğitim düzeyi			
İlköğretim	40 (59,7)	38 (92,7)	$\chi^2=13,79$
Ortaöğretim ve üzeri	27 (40,3)	3 (7,3)	p=0,00

Term bebek annelerinin %77,6’sı (n=52) doğum öncesi bebek bakımı konusunda bilgi almışlardır. Bilgi aldıklarını ifade eden preterm bebek annelerinin sekizinin (%19,5) beşi (%12,2) ise bilgiyi sağlık çalışanlarından aldıklarını belirtmişlerdir (Tablo 2). Anneler bebek bakımı konusunda bilgi alma durumlarının ve bilgiyi alma kaynaklarının dağılımı açısından karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır (p<0,01).

Tablo 2. Preterm ve term bebek annelerinin bebek bakımı konusunda bilgi alma durumlarının ve bilgi kaynaklarının dağılımı.

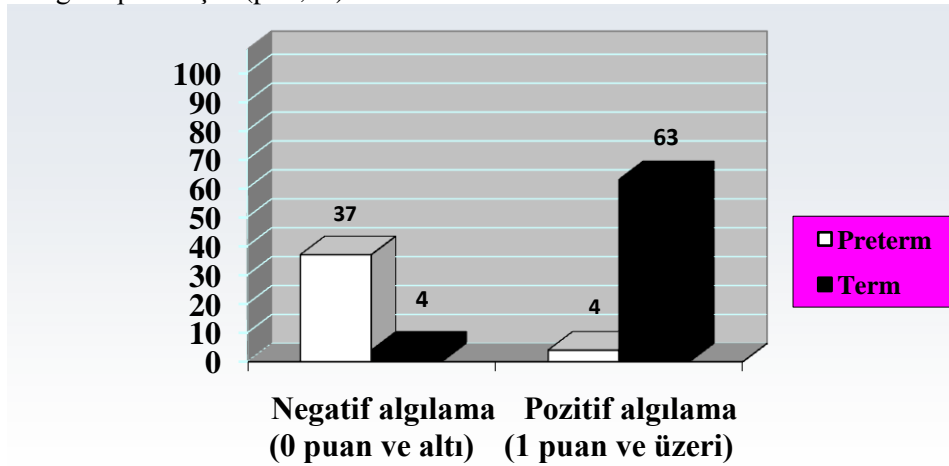
Annelerin bilgi alma durumları ve bilgi kaynakları	Term n=67(%)	Preterm n=41 (%)	Sonuç
Doğum öncesi bebek bakımı konusunda bilgi alma durumları			
Evet	52 (77,6)	8 (19,5)	$\chi^2=34,77$
Hayır	15 (22,4)	33 (80,5)	p=0,00
Doğum öncesi bilginin alındığı yerler			
Televizyon/gazete/radyo	3 (4,5)	0 (0)	$\chi^2=36,65$
Çocuk bakımı ile ilgili kitaplar	6 (9)	0 (0)	p=0,00
Aile büyükleri	7 (10,4)	3 (7,3)	
Sağlık çalışanları	36 (53,7)	5 (12,2)	

Çalışmaya katılan term bebek annelerinin bebeklerini kucağa alma zamanları Şekil 1’de belirtilmektedir. Annelerinin bebeklerini kucağa alma zamanı karşılaştırıldığında iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur ($p<0,01$).

Şekil 1. Term ve preterm bebek annelerinin bebeklerini kucağa alma zamanlarının dağılımı (n=108).

Şekil 2’de görüldüğü gibi araştırmaya alınan preterm bebek annelerinin %90,2’si bebeğini negatif algılamakta, term bebek annelerinin %94’ü bebeğini pozitif algılamaktadırlar. Araştırma grubunu oluşturan preterm ve term bebek annelerinin yenidoğanı algılamaları karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0,01$).

Şekil 2. Term ve preterm bebek annelerinin yenidoğanı algılama durumlarının dağılımı (n=108).

Bebeklerini negatif algılayan term bebek annelerinin %50’sinin gebeliği planlamadığı, preterm bebek annelerinin %37,8’inin planlamadığı saptanmıştır (Tablo 3). Bebeklerini pozitif algılayan term bebek annelerinin %71,4’ünün planladığı, preterm bebek annelerinin ise %50’sinin planladığı bulunmuştur. Yaptığımız çalışmada term ve preterm bebek annelerinin gebeliklerini planlama durumlarının, doğum öncesinde sorun yaşama durumlarının ve gebelik süresince kontrole gitme durumlarının bebeklerini algılamaları üzerine etkisinin istatistiksel olarak anlamlı bir farkın oluşturmadığı görülmüştür.

Tablo 3. Term ve preterm bebek annelerinin gebeliğin planlanması, gebelikte sorun yaşama, tıbbi kontrole gitme ve bilgi alma durumlarına göre yenidoğanı algılama ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı ve karşılaştırması.

İfadeler	Negatif algılama (n=41)		Pozitif algılama (n=67)	
	Term (n [%])	Preterm (n [%])	Term (n [%])	Preterm (n [%])
Gebeliğin planlanma durumu				
Evet	2 (50)	23 (62,2)	45 (71,4)	3 (75)
Hayır	2 (50)	14 (37,8)	18 (28,6)	1 (25)
Toplam	4 (100)	37 (100)	63 (100)	4 (100)
Sonuç	p=0,63		p=1,00	
Gebelikte problem yaşanma durumu				
Evet	2 (50)	16 (43,2)	20 (31,7)	2 (50)
Hayır	2 (50)	21 (56,8)	43 (68,3)	2 (50)
Toplam	4 (100)	37 (100)	63 (100)	4 (100)
Sonuç	p=1,00		p=0,59	
Gebelik süresince tıbbi kontrole gitme durumu				
Evet	4 (100)	32 (86,5)	60 (95,2)	4 (100)
Hayır	0 (0)	5 (13,5)	3 (4,8)	0 (0)
Toplam	4 (100)	37 (100)	63 (100)	4 (100)
Sonuç	p=1,00		p=1,00	
Doğum öncesi dönemde bebek bakımı konusunda bilgi alma durumu				
Evet	3 (7)	5 (13,5)	49 (77,8)	3 (75)
Hayır	1 (25)	32 (86,5)	14 (22,2)	1 (25)
Toplam	4 (100)	37 (100)	63 (100)	4 (100)
Sonuç	p=0,01		p=1,00	

Negatif algılayan term bebek annelerinin %75'inin, preterm bebek annelerinin ise %13,5'inin doğum öncesinde bilgi aldıkları bulundu. Term ve preterm bebek annelerinin doğum öncesi bebek bakımı konusunda bilgi almalarının algılamaya etkisi karşılaştırıldığında istatistiksel farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0,05$).

Gruplar arasında bebeğin istendik cinsiyette doğmasına göre algı puanları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak fark bulunmuştur ($p<0,05$). Annelerin bebeklerini kucağa alma zamanları ve algı puanları karşılaştırıldığında ise gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Tablo 4).

Tartışma

Annenin özellikle doğumdan sonraki günlerde bebeğine vereceği güven ve sevgi anne bebek ilişkisinin, bebeğin duygusal gelişiminin ve sosyal uyumunun sağlıklı olmasında önemli rol oynar [11, 15, 16]. Bebek termde doğduğunda ebeveynlerin gereksinim duyduğu perinatal hazırlanma ve maternal hazırlanma tamamlanabilmektedir. Perinatal süreçte annelerin hazırlıklarını tamamlamaları bebeklerine bağlanma ve uyumunu kolaylaştırmaktadır [17]. Preterm doğum ise hastalık, hastaneye yatma gibi anne-bebek arasındaki ilişkinin erken kurulmasını kesintiye uğratan nedenlerden biridir. Ebeveynler preterm doğuma fiziksel, emosyonel ve psikolojik olarak hazır değildirler [18]. Preterm bebekler term bebeklerle kıyaslandığında aşırı duyarlılık yaşadıkları ve uyanıklılık halini sürdürmekte güçlük çektikleri için daha az ilişkiye geçip, daha az yanıt verdiklerinden anneleri tarafından verilen sinyallerin algılanması zordur [19]. Preterm bebek ve anneleri arasındaki ilişkinin mümkün olduğunca erken dönemde başlatılması ve sürdürülmesi bebeğin ileriki dönemlerindeki yaşantısını önemli ölçüde etkilemektedir [20]. Bebeğin anne kucağına verildiği zaman kendine özgü tepkisi, bebeğin çıkardığı sesler, göz göze iletişim kurma, annenin elini tutma ve matür olması bebeğin pozitif algılanmasını etkileyen faktörlerdir. Preterm bebek term bebeğe göre annesinin sesli uyarılarına daha az yanıt verir, duygusal olarak da daha negatiftir. Bu davranışları gösteren preterm bebek annelerinin, bebeklerine gülümsemeleri ve onlara verdikleri uyarı da daha az olmaktadır [6, 21-23].

Tablo 4. Term ve preterm bebek annelerinin bebeğin istenen cinsiyette doğma durumu, doğumdan sonra kucağa alma zamanına ilişkin yenidoğanı algılama ölçeğinden aldıkları puanların dağılımı.

İfadeler	Negatif algılama (n=41)		Pozitif algılama (n=67)	
	Term n (%)	Preterm n (%)	Term n (%)	Preterm n (%)
Bebeğin istenen cinsiyette doğma durumu				
Evet	3 (75)	31 (83,8)	53 (84,1)	1 (25)
Hayır	1 (25)	6 (16,2)	10 (15,9)	3 (75)
Toplam	4 (100)	37 (100)	63 (100)	4 (100)
Sonuç	p = 0,54		p = 0,02	
Doğumdan sonra kucağa alma zamanı				
İlk 30 dakika	2 (50)	10 (27)	43 (68,3)	1 (25)
30 dakikadan sonra	2 (50)	27 (73)	20 (31,7)	3 (75)
Toplam	4 (100)	37 (100)	63 (100)	4 (100)
Sonuç	p = 0,56		p = 0,11	

Balcı [2] ilk kez doğum yapan annelerin bebeklerini algılama durumlarını araştırdığı çalışmada, annelerin %44,6'sının 25-29 yaşları arasında olduklarını bulmuştur. Şeker [23]de doğuma hazırlık sınıflarının annenin doğum sonu fonksiyonel durumuna ve bebeğini algılaması üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında annelerin yaş ortalamalarını 27,1±3,4 yaş olarak ve %54'ünün 26-30 yaş grubunda olduklarını belirtmiştir.

Çalışmamızda term bebek annelerinin yaş ortalaması 22,5±4,2 yıl, preterm bebek annelerinin yaş ortalaması 22,3±3,7 yıl olarak bulunmuştur. Araştırmamızda term bebek annelerinin %59,7'sinin ilköğretim, preterm bebek annelerinin de %92,7'sinin ilköğretim eğitimi aldıkları saptanmış ve aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0,05) (Tablo 1). Annelerin eğitim düzeylerinin gebelikleri süresince bakım almalarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Çalışmamız araştırmaya katılan annelerin %93,6'sının ev hanımı olduğunu belirtmeleri ile primipar annelerin bebeklerini algılamaları üzerine Korkmaz [3]'ün yaptığı çalışmaya benzemektedir. Turan ve Bolışık [25] prematüre bebeği olan ailelere serviste uygulanan planlı eğitimin anne ve bebek üzerine olan etkilerini inceledikleri çalışmada deney grubu annelerinin %62'sinin ve kontrol grubu annelerinin %54'ünün çalışmadığını bulmuştur. Çalışmamızda hem term hem de preterm bebek annelerinin büyük bir çoğunluğunun çalışmadığı, term bebek annelerin ailelerinin %70,1'inin gelirinin giderine eşit, preterm bebek annelerinin de %70,7'sinin geliri giderine eşit bulunmuştur (Tablo 1). Balcı [2]'nin yaptığı çalışmada da sosyo-ekonomik durumun, aile içi ilişkilerin anne bebek ilişkisinin etkilediğini göstermiştir. Yapılan çalışmada ailede işsizlik, gelir düzeyi ve sağlık güvencesinin olmaması gibi düşük ekonomik düzeye ait özelliklerin çocuğun istismar ve ihmal edilmesinde önemli stres kaynakları olduğu bildirilmiştir [2]. Araştırmamıza katılan term bebek ailelerinin %91'inin, preterm bebek ailelerinin %82,9'unun sosyal güvencelerinin olduğu saptanmıştır. Altun [26] adolesan annelerin bebeklerini algılamaları üzerine yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar bulmuştur. Sağlık güvencesi olan ailelerin aile içinde uyumlu ve iletişimlerinin iyi, aile üyelerinin birlik ve bütünlük içinde, evlilikte problem çözmede amaçlarının gerçekleştirilmesinde daha olumlu oldukları görülmüştür [2]. Çalışmamızda primipar preterm bebek anneleri primipar term bebek annelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark ile bebeklerini negatif algılamaktadırlar (Şekil 2). Araştırma bulguları Hill ve Algad [27]'in bulgularına benzemektedir. Hill ve Algad [27] annelerin bebeklerinin yaşam kalitelerini algılamaları üzerine yaptıkları çalışmada preterm bebek annelerinin term bebek annelerinden daha düşük algılama puanlarının olduğunu bulmuşlardır. Altun [26]'un adolesan gebelere verilen planlı eğitimin benlik saygısı ve bebeği algılaması üzerine etkisini araştırdığı çalışmasında annelerin %66,25'inin bebeklerini ilk 30 dakika içinde kucaklarına aldıkları bulunmuştur. Yaptığımız çalışmada benzer olarak term bebek annelerinin çoğunluğunun bebeklerini ilk 30 dakikada kucağa aldıklarını, preterm bebek annelerinin ise 30 dakikadan sonra kucağa aldıkları bulunmuştur. Kucağa alma zamanı ve bebeği algılama arasında istatistiksel

olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0,05$). Preterm bebeklerin daha geç anne kucağına alınma nedeni bebeklerin fizyolojik kontrollerinin yapılması için gözleme alınması olarak düşünülebilir (Tablo 3). Aileler için gebelik süreci, anne ve baba olmak benzeri olmayan bir yaşam deneyimidir. Aileler gebelik süresince doğacak bebeklerini ve doğumdan sonra ailenin gereksinimlerini düşünerek hazırlık yapmak eğilimindedirler. Bu hazırlıkların içinde sağlık personelinin bilgi almaya yönelim, gebelik, doğum ve doğum sonu döneme ilişkin kitap, gazete, dergiler okuma sayılabilmektedir [25, 28, 29]. İşler [9] annelerin bebek bakımı konusunda bilgi aldıklarını (%77,2), bu bilgileri en çok radyo, TV, gazete, dergi, kitap gibi yazılı, görsel araçlardan, aile büyüklerinden ve %16,3'ünün de sağlık personelinin aldıklarını bildirmiştir. Araştırmamızda da annelerin doğum öncesi bilgi almaları ile yenidoğan algılama arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 2). Bu durum preterm doğum eyleminin ebeveynlerin bilgi edinme davranışlarını yerine getirme zamanlarının olmadığını düşündürülebilir. Altun [26]'un adolesan gebelere verilen planlı eğitimin benlik saygısı ve bebeği algılaması üzerine etkisini araştırdığı çalışmada annelerin %66,25'inin bebeklerini ilk 30 dakika içinde kucaklarına aldıkları bulunmuştur. Yaptığımız çalışmada benzer olarak term bebek annelerinin çoğunluğunun bebeklerini ilk 30 dakikada kucağına aldıklarını, preterm bebek annelerinin ise 30 dakikadan sonra kucağına aldıkları bulunmuştur. Kucağına alma zamanı ve bebeği algılama arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Preterm bebeklerin daha geç anne kucağına alınma nedeni bebeklerin fizyolojik kontrollerinin yapılması için gözleme alınması olarak düşünülebilir (Şekil 1). Premetüre bebeği olan annelerin, bebeklerini daha geç gördükleri, dokundukları, kucaklarına aldıkları, bebeklerinin kendilerinin olduğunu algılamakta zorluk çektikleri ve anne bebek ilişkisinin olumsuz geliştiği belirtilmektedir [9]. Balcı [2] yaptığı çalışmada annenin bebeğini ilk kucağına aldığı anda kendine güven duyma durumu, bebeğini olumsuz algılama durumunu etkilediğini ve kendine güven duymayan annelerin tamamının bebeğini olumsuz algıladıklarını saptamıştır. Altun [26] çalışmada benzer sonuçlar bulmuştur. Hemşireler özellikle doğum öncesinde fetusun kabulünü kolaylaştırmak için uygun girişimlerde bulunarak ve doğum sonrası dönemde anne ve bebeği erken dönemde sürekli bir arada olmalarını sağlayarak anne-bebek ilişkisinin en kısa zamanda başlatılmasına destek olmalıdırlar [26]. Etkileşimin başlatılmasında olduğu kadar sürdürülmesinde de hemşirenin sorumlulukları vardır. Gereksinimi olan anneler, özellikle genç ve ilk bebeği olan anneler desteklenmeli ve danışmalık yapılmalıdır [30]. Eşler arasında iyi bir ilişkinin olması, annenin fiziksel ve emosyonel olarak değişimleri bilmesi, ebeveynlere karşı sağlık bakım sunanların tutumları, doğumdan önceki pozitif deneyimler, doğumdan sonraki ayrılıkların kısa olması ve gebeliğin planlanmış olması ebeveyn-bebek ilişkisini kuvvetlendirebilir [31]. Çalışmamızda term bebek annelerinin %70,1'ini, preterm bebek annelerinin ise %63,4'ünün gebeliklerini planladıkları bulunmuştur (Tablo 3). Bizim araştırmamızın sonucuna uygun olarak Korkmaz [3] primipar annelerin bebeklerini algılama durumlarını araştırdığı çalışmada annelerin %94,0'ının isteyerek gebe kaldığını bildirmiştir. Karaçam ve Eroğlu [32] doğum sonu ağrı yaşayan annelerin rahatlarının azaldığını ve anne bebek arasında ilişkinin etkilendiğini belirtmişlerdir. Araştırmamıza katılan term bebek annelerinin %32,8'i, preterm bebek annelerinin ise %43,9'u gebelikte sorun yaşamadıklarını söylemişlerdir (Tablo 3). Annelerin gebelikte sorun yaşamaları ile bebeklerini algılamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmamasına rağmen sorun yaşamayan annelerin bebeklerini daha pozitif algıladıkları bulunmuştur. Siddiqui ve Hagglöf [33] yaptıkları çalışmada bebeğin cinsiyetinin anne bebek ilişkisini desteklemediğini bulmuşlardır. Çalışmamıza katılan annelerin büyük çoğunluğunun bebeklerinin istedikleri cinsiyette olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 4). Yenidoğan algılama ve cinsiyet arasındaki ilişkinin istatistiksel olarak anlamlı bulunmaması Siddiqui ve Hagglöf [33]'ün çalışmaları ile uyumluluk göstermektedir. Sonuç olarak, yenidoğan ünitelerinde preterm bebeklerin anneleri ile olan ilişkisinin erken başlatılmasında hemşirelerin rol alması gereğinden yola çıkılarak, annelere doğum öncesi ve doğum sonrası dönemde bebek bakımı konusunda eğitim verilerek desteklenmeleri önerilmektedir.

Kaynaklar

1. Balcı S, Savaşer S. Annelerin Bebekleri Algılama Durumu, VI. Ulusal Hemşirelik Kongre Kitabı 1998:215-221.
2. Balcı S. İlk Kez Doğum Yapan Annelerin Bebeklerini Algılama Durumları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 1997.
3. Korkmaz Z Primipar Annelerin Bebeklerini Algılama Durumu, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2003.
4. Youngkin E Q, Davis M S. Postpartum Care: Women's health a primary care clinical guide, Third Edition, Pearson Prentice Hall 2004: 643.
5. Taylor A, Atkins R, Kumar R, Adams D, and Glover V. A New Mother to Infant Bonding Scale:Links With Early Maternal Mood, Arch Womens Ment Health 2003:1-7.
6. Amankwaa L, Pickler R, Boonmee J. Maternal Responsiveness in Mothers of Preterm Infants, Newborn Infant Nurs Rev 2007;7:25-30.
7. Dönmez K. Yenidoğan Ünitelerinde yatan Bebeklerde ve Annelerinde Oluşan Stres Etkilerinin Azaltılmasında Kanguru Bakım Modelinin Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2005.
8. Cimete G. Doğum sonrası Erken Dönemde Anne Bebek Yakınlığı, Türk Hemşireler Dergisi 1992; 1:7-8.
9. İşler A. Prematüre Bebeği Olan Annelerde Olumlu Anne Bebek İlişkisinin Başlatılmasında Hemşirelik Yaklaşımının Önemi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2001.
10. McCartney K, Owen M T, Booth C L, Clarke-Stewart A, Vandell D L. Testing a Maternal Attachment Model of Behavior Problems in Early Childhood, J Child Psychol Psychiatry 2004;765-78.
11. Görak G. Yenidoğan Hemşireliğinde Etik, Temel Neonatoloji ve Hemşirelik İlkeleri, Nobel Tıp Kitabevi 2002;31-40.
12. Mercer R T, Ferketich S L. Maternal-Infant Attachment of Experienced and Inexperienced Mothers During Infancy, Nurs Res 1994; 43: 344-51.
13. Çavuşoğlu H. Çocuk Sağlığı Hemşireliği, Çağın Basın 2004; 36.
14. ER Broussard, MSS Hartner, Maternal perception of the neonate as related to development. Child Psychiatry Hum Dev 1970 ;1:16-25.
15. Montigny F, Lacharite C. Perceived Parental Efficacy: Concept Analysis, J Adv Nurs 2004;49:387-96.
16. Korkmaz Z, Özkalp B, Bodur S. Primipar Annelerin Bebeklerini Algılama Durumu, 13. Ulusal Neonatoloji ve Yenidoğan Hemşireliği Kongre Kitabı 2005;486.
17. Lindberg B, Axelson K, Öhrling K. The Birth of Premature Infants: Experiences from The Fathers' Perspective. J Neonatal Nurs 2007; 13: 142-9.
18. Naharcı H, Arslan Ö, Gürdoğan M, Kaçar C. Anne Kucağının Prematüre ve Term Bebeklerin Ağrıya Verdikleri Yanıtta Etkileri, 13. Ulusal Neonatoloji ve Yenidoğan Hemşireliği Kongre Kitabı 2005; 509.
19. .Kültürsay N. Hasta Bebekler de Sevgi ve Şevkat İster: Yenidoğan Yoğun Bakımda Soft Care, 13. Ulusal Neonatoloji ve Yenidoğan Hemşireliği Kongre Kitabı 2005; 138.
20. Cusson R M. Parental Interventions and The Development of The Preterm Infant, JOGNN 1994;1:60.
21. Akdolun B. Postpartum Dönemde Annelerin Bakım Gereksinimleri ve Ebe Hemşirenin Rollerini, Cumhuriyet Üniversitesi HYO Dergisi 2002; 6: 42-9.
22. Bozzette M. Research on Premature Infant-Mother Interaction, Newborn Infant Nurs Rev 2007; 7: 49-55.
23. Zenciroğlu A. Yenidoğan Ünitelerinin Organizasyonu, 13. Ulusal Neonatoloji ve Yenidoğan Hemşireliği Kongre Kitabı 2005; 27.

24. Şeker S. Doğuma Hazırlık Sınıflarının Annenin Doğum Sonu Fonksiyonel Durumuna ve Bebeğini Algılamasına Etkisi, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2006.
25. Turan T M, Bolışık B. Prematüre Bebeği Olan Ailelere Serviste Uygulanan Planlı Eğitimin Anne ve Bebek Üzerine Olan Etkilerinin İncelenmesi, C.Ü. HYO Dergisi 2003; 7: 39-46.
26. Altun E. Adölesan Gebelerde Verilen Planlı Eğitimin Benlik Saygısı ve Bebek Algısı Üzerine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi 2003; 16.
27. Hill P D, Algad J C. Maternal Perceived Quality of Life Following Childbirth, JOGNN 2007; 36: 328-34.
28. Ekşi A. Ben Hasta Değilim, Nobel Tıp Kitabevleri Ltd. Şti. 1999;17-37.
29. Beji N. K, Coşkun, A, Yıldırım, G. Doğum Olayının Fonksiyonel Durum Üzerine Etkisi, Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2003;22-9.
30. Hofer M A. The Psychobiology of Early Attachment, Clinical Neuroscience Research, 2005; 20: 1-10.
31. Philips C R. Family-Centered Maternity and Newborn Care, Fourth Edition, Mosby Company 1996; 26.
32. Karaçam Z, Eroğlu K. Effects of Episiotomy on Bonding and Morher's Health, J Adv Nurs 2003; 43: 384-94.
33. Siddiqui A, Hagglöf B. Does Maternal Attachment Predict Postnatal Mother-Infant Interaction? Early Hum Dev 2000; 59: 13-25.